

بررسی رازهبست‌ها در زبان‌های ایرانی

مجموعه مقالات نخستین همایش ملی

سرناسه	همایش ملی بررسی واژه‌بست‌ها در زبان‌های ایرانی (نخستین: ۱۳۹۲: تهران)
عنوان و نام پدیدآور	همایش ملی بررسی واژه‌بست‌ها در زبان‌های ایرانی: مجموعه مقالات نخستین همایش ملی/ به کوشش محمد مهدی پورمحمد؛ برگزیده و گردآوری: انجمن زبان‌شناسی ایران با همکاری پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
مشخصات نشر	تهران: نشر نویسه پارسی، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	۳۰۳ ص:؛ مصور، جدول، نمودار.
فروست	مجموعه مقالات همایش ه. ۱۷.
شابک	همایش‌های انجمن زبان‌شناسی ه. ۱۷.
وضعیت فهرست نویسی	۳- ۷- ۷۰۳۰- ۶۰۰- ۹۷۸- ۱۳۰۰۰۰ ریا
یادداشت	فیبا
یادداشت	عنوان دیگر: مجموعه مقالات نخستین همایش ملی بررسی واژه‌بست‌ها در زبان‌های ایرانی. کتابنامه.
عنوان دیگر	مجموعه مقالات نخستین همایش ملی بررسی واژه‌بست‌ها در زبان‌های ایرانی.
موضوع	زبان‌های ایرانی -- واژه‌بست‌ها -- کنگره‌ها
موضوع	فارسی -- واژه‌بست‌ها -- کنگره‌ها
شناسه افزوده	راسخ مهند، محمد، ۱۳۵۲ -؛ گردآورنده.
شناسه افزوده	انجمن زبان‌شناسی ایران.
شناسه افزوده	پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
رده بندی کنگره	PIR۴۲/۸۸ ۱۳۹۲
رده بندی دیویی	۴۰۴
شماره کتابشناسی ملی	۳۳۲۷۹۰۷

تهران، صندوق پستی ۱۳۷۹-۱۶۷۶۵

تلفن: ۷۷۰۵۳۲۴۶ نمابر: ۷۷۰۵۳۲۴۶

سامانه پیام کوتاه: ۳۰۰۰۵۳۷۷۸۸۹۹۰۰

فروشگاه اینترنتی: www.shop.neveeseh.com

www.neveeseh.com

انجمن زبان شناسی ایران

تهران، خیابان شریعیه، خیابان

ایران شناسی، ساختمان بنیاد ایران شناسی، طبقه ۵.

صندوق پستی ۸۸۵۰۰-۲۳۷

تلفن: ۸۸۲۱۲۰۰۳ نما: ۸۸۲۱۲۰۰۳

www.lsi.ir

همه حقوق محفوظ است. به «نشر نویسه پارس» است.

تکثیر، انتشار و ترجمه این مجله بدون مجوز قبلی و کتبی ممنوع

و مورد سوءاستفاده قرار خواهد گرفت.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۰۳۰-۰۰۷-۳

ISBN: 978-600-7030-07-3

مجموعه مقالات نخستین همایش ملی بررسی واژه‌بسیار زبان‌های ایرانی

ویراستار: امیر احمدی

نسخه‌ویزا و نسخه‌پرداز: امیر احمدی

طرح جلد و یونیفورم: موسسه نوآوران نویسه‌پارسی

صفحه‌آرایی و آماده‌سازی چاپ: موسسه هنری پاسارگاد

چاپ و صحافی: ناشران

شمارگان: ۳۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۵

قیمت: ۲۲۰۰۰ تومان

پیشگفتار

۱۱

واژه‌بست جایگاه دوم در فارسی

۱۳

ویدا شقاقی

تغییرات نقش «ب» در فارسی نواز منظر دستوری شدگی

۳۷

مهر د نوری کهن

واژه‌بست‌ها به سران نشانه مطابقه فاعلی در فارسی

۶۱

محمد راسخ‌مند

عناصر نمایه مفعول: واژه‌بست یا نشانه مطابقه؟

۷۹

فاطمه بهرامی - والی رسایی

پی‌بست‌های ضمیری فارسی میانه: ظهور ضمیرگذاری تکراری

۹۹

در این زبان

ابوالفضل مزینانی - عالیه کرد زعفرانلو کبوزیا- ارلان گلفام

بررسی نقش واژه‌بست‌ها در نظام مطابقه و حاله گویش کردی

۱۲۲

سورانی (منطقه دیواندره)

مهین‌ناز میردهقان - غزاله مبینی

پی‌بست‌های ضمیری در دوره ی گذار زبان فارسی (مطالعه موردی)

۱۳۹

شاهنامه فردوسی و تفسیر نسفی)

جهاندوست سبزلعیپور

ویژگی نحوی واژه‌بست ضمیری در بند موصولی

۱۶۱

سولماز محمودی

نقش دوگانه پی‌بست‌های ضمیری در تاتی تاکستانی

۱۷۵

راحله ایزدی‌فر

- ۲۰۳ تحلیلی بر واژه‌بست‌های ضمیری در گویش لکی نورآبادی
مهرین‌ناز میردهقان - فرزانه حیدری - محمود مؤذن‌نواده
- ۲۲۱ مطالعه تطبیقی واژه‌بست‌های ضمیری در گویش‌های دلواری و
دشتی
شرین رزبراهیم
- ۲۳۷ پی‌بست‌های خبری اوستایی و ترجمه‌ی فارسی میانه‌ی زردشتی
آن‌ها در نیش‌های خرده اوستا
علی صابونچی
- ۲۵۵ نگاهی به پی‌بست ضمیری در ترجمه کهن قرآن موزه پارس
فاطمه سفیری
- ۲۶۹ واژه‌بست‌های ضمیری در زبان کورانی
جواد بامشادی
- ۲۹۳ بررسی پی‌بست‌های ضمیری در گویش جرجانی
مرضیه بدیعی - ملیحه رحیمی

پیشگفتار

واژه‌بست‌ها از عناصری هستند که در اکثر زبان‌های ایرانی یافت می‌شوند، و ویژگی‌های واجی، صرفی و نحوی جالبی برای مطالعه دارند. با این که پژوهش‌های زیادی درباره این واژه‌بست‌ها انجام شده است، اما می‌توان با نگاهی رده‌شناختی به آنها، شناخت بهتری از صورت و نقش این واژه‌بست‌ها به دست آورد. واژه‌بست‌ها در مباحث زبان‌شناسی از دهه ۱۹۷۰ میلادی مطرح شدند. آنها طبقه‌ای بین کلمات هستند. معیارهایی برای تمایز آنها از دو گروه دیگر مطرح شد است. واژه‌بست‌ها معمولاً تکیه نمی‌گیرند و به میزبانی وابسته‌اند که تکیه دارد، در آخرین سطح واژه قرار می‌گیرند و پس از آنها وند دیگری اضافه نمی‌شود، در انتخاب زبان آزاد هستند، جابجایی نحوی دارند و قاعده‌مند هستند. واژه‌بست‌ها را به دو گروه ساده و خاص تقسیم می‌کنند. واژه‌بست‌های ساده شکل کوتاه‌شده‌ی واجی یک تکرار مکرر هستند و معمولاً توزیع همسانی با شکل آزاد خود دارند. واژه‌بست‌های خاص لزوماً شکل آوایی کامل با همسان خود ندارند و توزیع آنها نیز تابع قواعد خاصی است. یکی از مهم‌ترین طبقه‌ی واژه‌بست‌ها، واژه‌بست‌های ضمیری هستند که در زبان‌های مختلف، از جمله زبان‌های ایرانی، وجود دارند و به دلیل ویژگی‌های بسیار مورد توجه زبان‌شناسان بوده‌اند.

مقالاتی که در این مجموعه آمده است حاصل همایشی است که در ۵ دی ۱۳۹۲ از سوی انجمن زبان‌شناسی ایران با موضوع «بررسی واژه‌بست‌ها در زبان‌های ایرانی» برگزار شد. با این که موضوع این همایش تخصصی و محدود بود، اما با استقبال خوبی از سوی پژوهشگران روبرو شد و ۲۹ مقاله به دبیرخانه علمی همایش رسید. از بین این مقالات ۱۵ مقاله در اولویت چاپ قرار گرفت. در این مقالات علاوه بر واژه‌بست‌های زبان فارسی، به واژه‌بست‌های زبان‌های دیگر ایرانی

از جمله تاتی، کردی سورانی، دلواری، دشتی، تالشی و گورانی نیز پرداخته شده است.

قطعاً برگزاری همایش‌های تخصصی در پیش‌برد علم زبان‌شناسی در ایران سودمند است و انجمن زبان‌شناسی ایران در این راه پیشگام است. در برگزاری این همایش و چاپ مجموعه مقالات آن دوستان زیادی به من کمک کردند که بدان هم‌امی آنان این کار به سرانجام نمی‌رسید. در آن میان سهم سرکار خانم دکتر ویدا شقاقی، ریاست محترم انجمن زبان‌شناسی ایران، سرکار خانم سمیرا دیلم‌تانی، مدیر اجرایی همایش، آقای امیر احمدی مدیر مسئول محترم نشر نویسه پارسی، رئیس انجمن دیگران است. همچنین دوستانم در شورای اجرایی در برگزاری همایش یاری رسانا کردند. سخنرانان و نویسندگان محترم مقالات با ارائه پژوهش‌های خود، سهم‌تس نقش را در تشکیل این همایش و چاپ این مجموعه بر عهده داشتند. از همه این عزیزان سپاس‌گزارم و امیدوارم با کمک آنها در آینده نیز همایش‌های تخصصی دیگری برگزار کنیم و به پیشرفت مطالعات زبان‌شناختی در این حیطه کمک کنیم.

محمد راسخ‌مهند

آبان ۱۳۹۲